

DOMOVINA

Štev 43.

V Ljubljani, 19. decembra 1919.

Leto II.

Škodljivci in izkoriščevalci občin.

Deželna vlada primorana razpustiti občinske odbore v Škofji Loki, v Mostah in v Devici Mariji v Polju. — Gerent v Kranjski gori odstavljen.

Eno izmed prvih del novega deželnega predsednika dr. Gregorja Žerjava je bilo, da je pogledal po občinah, kako tamkaj gospodarijo in vrše javno službo župani in občinski odbori. Le malo dni po njegovem nastopu se je že razglasilo, da je odstranil večje število občinskih funkcionarjev, županov, gerentov in občinskih odbornikov.

Kdor pžzna pravicoljubnost, nepristranost ter neomejeno demokratsko naziranje dr. Žerjava, ve, da se je morala v prizadetih občinah zgoditi za občinsko upravo grda sramota, za občinarje pa posebno velika škoda, ako je deželni predsednik zagrabil za železno metlo ter začel z njo tako naglo čediti po županstvih.

Občina je najvažnejši temelj države. Izhodišče je vsega gospodarskega, kulturnega, socialnega in političnega napredka. V občini se zrcali moč in zrelost naroda, v njej se pa tudi lahko kaže nazadnjaštvo, nesposobnost in nepoštenost. Od sposobnosti in nesposobnosti, od poštenosti in nepoštenosti občinskih mož zavisi sreča in blagor občinarjev. Kakor je visoka čast od ljudstva voljenih županov in občinskih odbornikov, ki vrše od naroda zaupano jim nalogo vestno in s požrtvovalnostjo, tako velika je sramota za one občinske može, ki zaupanih in prevzetih dolžnosti ne vrše. Večje sramote si pa skoraj misliti ne moremo kot je ona, ki zadene župane, ako izkoriščajo občinsko upravo v svojo osebno korist ter ji škodujejo na ta ali oni umazani način. Vsak pošten človek mora priznati, da za take ljudi ni nobenega usmiljenja in da je zanje pravzaprav vsaka kazen premajhna. Dolžnost državne oblasti pa je, da varuje ljudstvo pred takimi izkoriščevalci ter jih nemudoma nadomesti z zaupanja vrednimi možmi. Ako je deželni predsednik dr. Žerjav razpustil nekatere občinske odbore in odstranil župane ni bil v to le opravičen, marveč naravnost poklican. Dolžan je bil to storiti tem bolj, ker so njegovi predniki v tem oziru zanemarjali svoje dolžnosti ter mirno gledali, da se je škoda in sramota v občinah od dne do dne večala. Le poglejmo kakšne občinske odbore in župane je pustil vladati prejšnji predsednik dr. Brejc!

V Škofji Loki sta bila župan Babič in prvi svetovalec Molinaro obsojena radi tatvine. Občinski red jasno veleva, da izgubi sam od sebe župansko in odborniško čast, kdor je obsojen radi takega pregreška. Občinski odbor v Škofji Loki je to dobro vedel, vendar ni odstavil svojega župana, marveč je rajše kljuboval postavil. Ali naj vlada mirno gleda, da bodo občinam načelovali ljudje, ki so stopili med tatove? — Občinski odbor v Škofji Loki pa ima tudi sicer veliko masla na glavi. Preiskava vsled nerednosti pri aprovizaciji je v polnem tiru. Ni nobenega dvoma, da bo tudi ta pokazala, kako prav je imela vlada, da je odvzela dosedanjim občinskim odbornikom oblast v občini.

V Kranjski gori sta hotela gerent Lavtižar in župnik Krajc občino spraviti ob dragoceno elektrarno ter jo pridobiti za nekak konsorcij, za katerim se skriva farov-

ška stranka. Vsi občani, celo tisti, ki so bili od župnika zapeljani in preslepljeni, odobravajo, da se je odstavil gerent Lavtižar. Ali bi bilo to demokratsko, da bi se vlada splošni ljudski želji upirala? Mar bi bilo pošteno, da bi se tudi nova vlada — kakor je to storila dr. Brejčeva — postavila na stran župnika, mesto na stran prikrajšanih občinarjev?

V občini Moste je paševal pred in med vojno zloglasni župan Oražem. Toliko gorja in toliko krivic ni bržčas noben drug župan prizadejal svojim občinarjem kot Oražem. Na vseh concih in krajih je ves čas svojega županovanja mislil le na svoj žep. Ko je pred kratkim Oražem spoznal, da mu gore tla pod nogami, je kot župan odstopil, izbrati pa si je dal za svojega namestnika človeka, ki bi sicer nosil župansko ime, dejansko bi pa še naprej županoval sam Oražem. Občinarji v Mostah so neprestano prosi in zahtevali od vlade, da naj se napravi Oražmovemu gospodstvu konec. Nad 90 odstotkov vseh prebivalcev v Mostah je zahtevalo razpust občinskega odbora. Ko se je dr. Žerjav še prepričal, da se je v občini škandalozno gospodarilo, ter se vršile zlasti pri aprovizaciji velikanske zlorabe, je bil po svoji najboljši vesti primoran, razpustiti možšanske občinske odbornike.

Vzemimo končno še občinski odbor v Devici Mariji v Polju. Tamkajšnji župan Jakob Dimnik je v zvezi z občinskim tajnikom Mrcino nezasiščano uporabljal svoje uradno mesto v korist sebi in svojim političnim prijateljem. Sladkor in meso, namenjeno ubožnim občinarjem, je šlo celo ven iz občine, kajti Dimnik je potreboval dobrih in visokih prijateljev, da bi mu krili lumparije, ki jih je uganjal v svoji občini. Dognano je, da je Dimnik pošiljal meso med drugim tudi uradnikom okrajnega glavarstva. Tudi bivšega poverjenika Golio dolže, da je dobil marsikak kilogram prav lepega mesa iz Dev. Marije v Polju. Občinski računi so v popolnem neredu. Bivši župan je sam izjavil, da so bili računi koncem leta od odbora odobreni, a takoi nato — uničeni. Tudi računi radi zaloške šole niso v redu. Dasi je pobiral Dimnik doklade za ceste skozi leta in leta, vendar se za pota že šest let ni ničesar storilo. Ko je gradila vevška tovarna tir v tovarno, je Dimnik napravil občinske koristi tako, da niti občina niti občinarji niso dobili odškodnine za svet, po katerem teče tir. Na vse zadnje je Dimnik protidomovinski človek najgrše vrste. V rainki Avstriji je spravljal samovoljno in oblastno pod vojaško suknjo rodbinske očete ter igral med šusteršičevimi ovaduhi poglavitno vlogo. Še danes bi najraje slavil bivšega avstrijskega cesarja ter obžaluje, da ne more več izkoriščati ljudstva kot je to lahko delal v Avstriji.

Deželna vlada ni izpraševala, kake politične barve so odstavljani župani in razpuščeni občinski odbori. Storit bi to, kar je storila, morala, pa naj so bili omenjeni župani klerikalci, liberalci, socialisti ali pa samostojni kmetje. Kdo pod milim nebom

pa more zagovarjati take občinske uprave? Neglede na levo ali desno, jih je iztrebiti, ako hočemo ljudstvu dobro. Žal le, da so bili gori omenjeni občinski odbori tako pozno razpuščeni. Dolžnost že prve in druge narodne vlade bi bila, napraviti v občinah red. Brez reda in poštenja je občinska samouprava ljudstvu v večjo škodo kot pa v korist. Politično svobodo začuti narod najpreje, ako postane sam svoj gospod v občini. To je mogoče šele potem, ko se otrese občinskih pijavk in nasilnežev. Odkar so se vršile zadnje občinske volitve, je preteklo že nešteto let in prav je, da hoče vlada izvesti nove volitve po občinah. Do tedaj pa je vendarle neobhodno potrebno, da odstavi vlada še vse nepoštene in zanikarne župane in občinske odbore, pa naj si bodo to Petri ali Pavli. Občina je temelj države, občina je temelj sreče in zadovoljnosti občanov. Na tem stališču bi morale stati vse politične stranke, ki pošteno mislijo. Reči moramo, da se nam zdi prav čudno stališče, ki ga v tem vprašanju zadnji čas zastopa »Domoljub« »Slovenec« in menda S. L. S. sploh. Kdor je pošten, pošteno misli in ljubi narod, mora le pozdravljati, da smo končno vendarle dobili nepristransko in brezobzirno vlado, ki ima dosti poguma, da bo napravila po občinah toliko zaželjeni red. Za S. L. S. je prav slabo spričevalo, da ona ni bila zmožna lotiti se tega dela in da je po dolgem času za Pogačnikom in dr. Brejcem moral priti šele dr. Žerjav, ki je kos tej nalogi.

Kako so nastali verižniki in podbne golazni.

Verižništvo se je razvilo v vojski, kjer je rabil vojak razne prekupce, ker ni poznal krajevnih razmer. Pri tem se seveda niso brigali za cene, kar je bilo posebno na fronti občutiti. Leta 1917 jeseni so naši prodrl fronto ob Soči. Dokler je fronta stala, so na italijanski strani dobivali Brici olje, moko, makarone skoraj zaastonj, vino pa po liri. Ko je bila fronta prodrt, so vozili cele avtomobile na Madžarsko, Brici so bili ob makarone, olje in moko, vino je pa v 14 dneh poskočilo na 5 K, potem na 8 in 12 K. — Pol ure, predno so Italijani Gorico izpraznili, je poveljnik dovolil vojakom polastiti se prodajal, ker je bilo že vse pobegnilo. Med »delom« so prišli v mesto Dunajčani, zagnezidili se v odprte in zapuščene prodajalne. — italijansko vojaštvo so Bošnjaki podili naprej — in vzeli vse, kar se je dalo odnesti. Ker je dotična armada prej čakala dolgo v zaledju, so se vojaki seznanili z občinstvom in so sedaj ob plenitvi cele vozove v zaledje vozili. Tako je neki avto pripeljal v Idrijo in šofer ga je pustil pred mestom ter šel svoje ljudi v mesto opozoriti. Med tem so pa vojaki zapazili vreče moke na vozu, jih pobrali in z njimi odšli. Nazaj prišedši šofer si je mislil: kakor dobljeno, tako zgubljeno! obrnil voz in peljal prazen v Gorico nazaj. — Navadni vojaki so imeli polno denarja; kave, svilnih rut, makaroni in riža je bilo polno med onim ljudstvom, ki je imelo zvezo z vojaštvom. Takrat je imela Gorica milijone škode in prav je, da se to pove, ker treba nam vedeti tudi to, kako nas Italijani sodijo.

Vse te navade so se zalezle v sedanjost. Veliko je ljudi pri pošti, železnici in drugodi, ki se službeno vozijo, njih svojci pa imajo poceni vožnjo. Navaden človek plača na pr. v Zagreb okroglih 50 K doli, 50 K nazaj. Svojci (soproge) imenovanih uslužbencev pa se vozijo za — 1 K —; ondi nakupijo raznega blaga in ga na trgu (recimo) v Mariboru prodajajo. Taka ženica ima pri piščancu tri krone, pri jajcu »en zeksar« itd. — Dobe se pa tudi tvrde, ki izvažajo z izvoznicami in brez izvoznice jajca, krompir in moko. Nedavno so v Špiljah zasegli tvrde Kokošinegg vagon jajec, a kaj pomaga! Tvrda vzame v takem slučaju advokata, ta grozi z rekurzom in marsikateri uradnik se vstraši, stranki ugotovi in živila grede preko meje. Zato treba neustrašnih uradnikov in brezobzirne kontrole po občinstvu od Ljubljane do Beograda. Tam doli imamo namreč ministere-strankarje, ti dajejo izvoznice in druga dovoljenja kakor kak vaški župan na osebno dobro voljo, mesto da bi odločevali strokovnjaki-referenti, ne pa minister — nestrokovnjak. So namreč še dandanes ljudje, in takih je največ, ki mislijo, da se državo tako vodi kakor kako Narodno čitalnico v provincijalnem mestu. Kaj postavbe, kaj predpisi, uradnik molči in delaj kar ti ukažem, sedaj sem jaz — minister — gospodar. Tako se vzgoje oplašeni, brezbrizni uradniki, ker za svoje pošteno delo nimajo zaslonbe nad seboj in če bi jo imeli, bi bila taka: brez študij, brez postavoznanstva, brez izpitov načelnije 20, 30, 40 let služočim strokovnjakom človek ki je včeraj v pisarni prilezel, da bo jutri zopet odšel. Ako je ministrovanje taka igrača, čemu so potem službeni izpiti, uradniške kvalifikacije in uradne odredbe, katerih tak minister v kratkem času svojega službovanja niti pregledati ne more. Iz takih razmer nastanejo ukreni kakor oni v Špiljah, kjer so zlato zaplenili. Beograd ga je pa oprostil.

Sedaj pa delaj carinar — osel, ki si po vagonih zato vohal, da ti Beograd podere, ker si ti glasom predpisa po svoji vesti izvršil. In še enkrat Beograd! Ondi je verižnik bog. — uradnik zasmehovana para. Očitno hodi ti ljudje (verižniki) po pisarnah z bankovci v rokah: v Beogradu je njihove, v Zagrebu nekoliko holiše, pri

nas se pa uradniku javno posmehujejo, čemu je tako naiven in denarja ne vzame, češ: dandanes šš nič veljajo, le — mazati je treba. V Banatu so nakupili ti ljudje živila po 80 v, preko Save v Beogradu so jih prodajali po — 8 K; kako tudi ne! Pri poštenih ljudeh gre blago od kmeta do trgovca, od ondi v kuhinjo. In pri nas? Predno ga vržeš v lonec, je preromalo pet verižnikov. Cela država se spreminja v čifutsko borzo. Tukaj pri nas je hudo, a čim nižje greš, tem hujše je. V Slavoniji tudi tarifi nič ne veljajo. Ako stane vožnja 30 K, zahtevajo 50 K — ako daš je prav, ako ne — pa hajdi po podplatih. Proti takim razmeram tudi dr. Tavčarjeve solze po moki, krompirju in jajcih nič ne pomagajo. No, kaj pa potem?

Proti temu pomagajo samo javni zastopniki — strokovnjaki in delavna zbornica. Nepodkupljivo uradništvo, ki ima zaslonbo za svoje delo v občinstvu, katero naj vsak slučaj sleparije v uradu, v prodajalni, na trgu ali ob meji naznani bližnjemu uradništvu. Naša uradništva pa naj otvorijo stalno rubriko, kjer bodo devali take tiče — hudiče na sramotnj oder. Srbi in Hrvatje so dobri vojakji in patriotje, a njih verižnikov in njih madžarsko-turške uprave mi Slovenci nočemo, kajti ne jezik, ki nam je vsem enak in smo vsi en narod, — jezik nas ne loči, pač pa nas je drugega drugemu osovražila koruptna uprava, ki je tem slabša, čim nižje greš proti jugu. To, bratje, je naša rak-rana in bo treba izrezati. To je bil tudi vzrok, da so zahtevali Prekmurci našo upravo, ki je še kolikor toliko čista, četudi jo je verižniška golazen že zelo pokvarila.

Krivi so pa tudi nizke kazni. Kaj pa je 200 ali 2000 kron verižniku, ki proda vagon blaga! Z zagovornikom se domenita na gotove odstotke in tista kazen še oreh nj proti dobičku, kar ga imata. Poznamo stavbenika, ki nikoli ni po načrtu delal in bil je seveda tudi kaznovan; plačal je globo, a tista globa je bila jedva 1/10 tega, kar je pri stavbi na materijalu prihranil, ko je delal ožje stene, kakor jih je inženir predpisal.

Kriva je pa tudi lokalna politika. Na Štajerskem imamo begunca M. z Goriškega; mož je vpeljal goriški način obdelovanja zemlje, ki se je tako dobro obnesel; da je samo pri paradžnjikih dobil v prvem letu 5000 kron. Zato je ustanovil združbo, ki bo

gospodarsko izkoriščala zemljo in izboljševala vrtnarstvo. Pa kaj ima od tega? Napadajo ga, kjer je v zadrugi tudi nekaj »nemškutarjev« in Nemcev, v resnici so pa le ljudje, ki so videli njegove uspehe in jih sedaj posnemajo.

Tudi tako nasprotovanje je gotove vrste verižništvo, ker ne pušča občinstvu do primernih cen in primerne blaga. Saj vendar vemo, da so na primer na Pomorjanskem Nemci Slovane le zato izpodrinili, ker so imeli boljši plug od našega. In dandanes, ko imajo Nemci kajnjt, mi pa nobenega, velja isto pravilo! V tem oziru so primorski begunci za vzhodne kraje naše domovine velika dobrota, zato pa treba tudi povsodi skrbeti, da se strankarstvo ne urine v gospodar. podjetja. (Ta članek nam je bil poslan pred štrajkom, ko smo imeli v Ljubljani in v Beogradu prejšnje vlade. Opomba uredn.)

Nemške grozovitosti v Srbiji.

Letošnja 227. številka graškega lista »Arbeiterwille« prinaša pod naslovom »Die Wiederauferstehung Serbiens« (zopetno vstajenje Srbije) po nekem švicarskem listu to-le poročilo:

»Zopet doma? Ne! Kjer je stala očetova hiša: luknja! Kier se je svetila prej domača vasica skozi prijazne sadonike: pogorišče. V mestih: cela stanovanja razvaline. In kje so ljudje? Umrli, zmrzni, mrtvi od glada, obešeni, ustreljeni, masakrirani, deportirani, zoreli — in hiše, ki so še ostale? Opustošene in prazne. In škednji? Oropani. O, kaj so počenjali sovražniki — vsak se sramuje poročati o tem, toda biti mora — mora — radi zgodovinske resnice se mora zgoditi.

Da se mi ne bi mogli očitati predsodki, se sklicujem tu na avstro-ogrsko vire, na »Pester Lloyd« in na »Ujsag« iz oktobra 1918. Oba lista govorita o umiku nemško-avstrijskih-ogrskih čet ter podajata tudi seznam stvari, ki so se morale vzeti s seboj iz notranjščine dežele in Beograda samega, tako na primer vse transportabilno: žito, živila, obleke, pohištvo, slama, živina, perutnina, kratko: vsa hrana se je morala odvzeti prebivalstvu in prepeljati po ladijah, ali po železnici v Nemčijo, Budimpešto ali na Dunaj.

Od 5. do 29. kotobra je bilo tedaj po poročilih te transporte vodečega polkov-

SVINJA.

Ruskí spisal Evgenij Čirikov.

I.

»Torej z Bogom!«

»Ostanj zdrava!«

Maksim je privzdignil kapo, se prekrizal in vzel vaje v roko. Mršavj konj je pomijal z repom, priklonil glavo in počasi vlekel z dvorjšča široke kmečke sani. Maksimova žena je sledila sanem. Psiček Šarj, Maksimov zvesti spremiljevalec na vseh njegovih vožnjah, je veselo zalajal in poskakoval po cesti.

»Pazi, Maksim, da ne . . .« je posvarila kmetica Marja svojega moža.

»Kaj si vendar misliš! Saj vendar sam razumem . . . Vse do zadnje kopejke ti prinesem!« je odgovoril razžaljeno Maksim ter ježno udaril z bičem po konju. Konec sani se je zadel ob vrata in iz sani se je zasljšalo kruljenje prešiča.

»Kako, milostna, ste se lj udarili?« se je šalil Maksim, toda to šalo je izrekel strogo, resno in brez smehljaja.

»Le dobro pazi! Kako lahko se zaduši... nesreča se kmalu zgodi!« je zavpila Marja.

»Česa si ne izmisliš! Sem mar majhen dečko.«

Maksim je pobrskal z roko po slami, privzdignil iz ličja pleteno odejo, pogledal pod njo, položil odejo zopet na prejšnje mesto in jo pobožal. Sani so prišle med tem na

vaško cesto. Konjiček je poskakoval malomarno dalje. Ob cesti sta se prikazala dva dečka ter začela vzklikati: »oče! oče!« Nato pa tekla za sanmi. Toda med tekom sta se skregala, pozabila na namen dirke, obstala ter se začela pretepati.

»Le pazi, Maksim!« je zavpila Marja še enkrat iz daljave z visokim glasom za svojim možem ter mu zažugala s prstom. Toda Maksimu se ni zdelo vredno, da bi se ozrl, le zagodrnjal je:

»Kaj pa vendar misliš!« Potem si je popravil kapo in pričel zamišljeno opazovati vrat svojega konja. Pogled mu je obstal na onem mestu, kjer bila koža popolnoma oguljena. »Glej, glej, kako izgublja žival dlako! . . . In to postaja hujše in hujše . . . Sedaj je dobro, ko pa pride poletje, naselijo se muhe na golem mestu in trpinčile bodo ubogo žival do smrti.« In Maksim je začel razmišljati, kako je izgubil ravno onj del vratu vsa dlako.

»Se pelješ daleč?« ga je vprašal kmet, ki mu je prišel nasproti. Maksim se je prebudil iz premišljevanja, ničesar ni odgovoril, le s pestjo sunil v odejo. Prešič je takoj zakrulil, kmet je razumel, prikimal in rekel: »Dal Bog!«

»N - no! Požuri se!« je zavpil kmet nad konjičem, ki je porabil ta sestanek, zmanjšal korake in počasi, leno nadaljeval svojo pot. Kmet je še enkrat zavpil ter ga udaril z vajei.

Maksim in njegova revna rodbina so živeli res klaverno življenje. Včeraj je zopet prišel vaški starešina in povedal odločno Maksimu, da mora priti za slučaj, da v petek ne prinese denarja, v soboto zjutraj na dvorjšče uradnega poslopja, kjer dobi batine. Toda za to se Maksim ni dosti brigal; ni se bal udarcev, sprejemal jih je s filozofičnim mjirom. »Pretepaj, kolikor ti drago . . . malo ti bo to koristilo, denarja vendar ne moreš dobiti . . .« je premišljeval Maksim. Prijetno seveda ni pretepanje, toda vse se prestane, saj ne bi bilo prvič . . . Največje zlo pa je, ker nimamo pri hiši kaj jesti. Kruh smo že davno pojedli, pri vseh sosedih smo si že izposojevali, pri tem par funtov moke, pri drugem hleb kruha; krava je pojedla že vse seno — ničesar nimamo, da bi ji položili v jasli — vsa mršava stoji v hlevu in muka; čela ni dobiti nikjer . . . Najbolje bi bilo, da se človek iztegne in umrje!«

»In kaj potem pride, ve sam Bog!« je nadaljeval Maksim premišljevanje, četudi je prav dobro vedel, da mu bo pozneje še hujša predla. Včeraj, ko je odšel vaški starešina, je legel Maksim na klop in skušal spat, spati, samo da ne bi ničesar mislil, ničesar slišal. Dva otroška glasova pa mu njsta dala zaspati. Ta dva glasova sta zahtevala trdovratno od Marje, naj jima da jesti in Maksim je zbadalo to v srce. Do mraka je ležal na klopi in premišljeval in stokal in vzdihoval, potem pa vstal ter povedal ženi izid svojega premišljevanja.

nika Kerchnave, ki je bil v Beogradu pod poveljstvom generalnega guvernerja Rhenena, odpeljana v Avstro-Ogrsko to-le blago: 4000 vagonov žita, 10.000 klavnih volov, 10.000 vprežnih volov, 10.000 svinj, 4000 ovac, 15 vagonov vina, 400 vagonov marmelade in vrh tega neizmerne množine lesa, brzojavnega materijala, orožja, municije, 16 milijonov kron v srebru; poleg hišne in sobne opreme ter poljskega orodja. Ubogo ljudstvo je torej bilo dobesedno slečeno do srajce. Vzeli so iz bolnišnic, in to v času španske bolezni, bolnikom zadnje postelje, zadnje zglavje, zadnje rjuho, da, celo slamo izpod njih in zdravila! Je še čudo, da ni izostala očitvidna božja kazen za tako vnebovpijočo početje?

Toda to še ni vse; pojdimo dalje!

Celokupno državno in privatno premoženje Srbije je znašalo pred vojno okroglo 11 milijard. Od tega je bilo napravljene škode na zemlji, stavbah, pohištvi, poljskih strojih, tovarniških napravah, vojaških stvarih, prometnih sredstvih, umetninah, ne všteti niti razdejanja na muzejih, knjižnicah z milijonskimi vrednostmi — za 7.837.787.000 frankov. Razven tega so bile pri umiku razdejane vse železniške proge, vsi mostovi in predori, tako da ni bilo niti mogoče pomagati vsega oropanemu ljudstvu.

Zivine je izginilo: 700.000 glav govede, 70.000 konj, 3.000.000 ovac in koz, 800.000 svinj, 2500 mul, 450 tisoč gosi in pur, 170.000 rac, 4.000.000 kokoši itd.

Kaj bi rekli mi, če bi se bilo vzelo to nam?

In sedaj k človeškim izgubam!

Od vseh prebivalcev moškega spola jih je izginilo celih 53%, torej več kot polovica in od 4.500.000 celotnega prebivalstva jih je umrlo krog 1.330.925!

To grozno število mrtvih dobimo tako-le:

1. Od 1. avgusta 1914 do septembra 1915 je umrlo v boju ali vsled posledic zadobljenih ran 170.925 mož.

2. Nalezljiva bolezen je ugrabila 350.000 ljudi.

3. Umik v jeseni 1915 je uničil 150.000 mož.

4. Ob istem času je umrlo onemoglosti in gladi v Albaniji in na Krfu 60.000 mož.

5. Cel kontingent vojaških novincev in mladih ljudi je umrl gladi na sneženih poljih albanskih — ker so se vojaške italijanske avtoritete protivile njegovemu

prehodu čez Valono in Drač — 80.000 mladih ljudi.

6. Na istem umiku je poginilo gladi in mraza 250.000 civilnega prebivalstva, žen in dece.

7. Od 200.000 interniranih vojakov jih je v Avstriji, Nemčiji in Bolgariji umrlo 130.000 mož.

8. Obglavljenih, obešenih in zadavljenih ali pa drugače usmrčenih je bilo od vseh sovražnih sil skupaj 60.000 ljudi.

9. V Nišu, Prokuplju in Leskovcu so umorili Bolgari sami daljnih 40.000 ljudi, večinoma ženske in otroke.

10. Na solunski fronti in v tujini (v pregnanstvu) je umrlo 40.000 vojakov.

Skupno 1.330.925.

To je še pa neizčrpani, oficijelno razglašeni seznam od 7. aprila 1919 v listu »La Serbie« št. 14.

Ogorčeni se bomo odvrnili od števil 7, 8 in 9 z vzklikom: To ni res, ne more biti res! — Treba torej dokazov. Evo jih:

1. Eks-general avstro-ogrskje infanterije Bekič je pisal v listu »Agramer Tagblatt«, da je bilo v dobi vojne postavljenih na čehoslovaškem in jugoslovanskem ozemlju 60.000 vešal v svrhu popolnega iztrebljenja tega rodu. — Neki višji častnik, ataše prejšnjega avstro-ogrskje vojnega ministrstva, mu je naznanil (pravi Bekič), da je bilo v Srbiji na povelje predstojnikov usmrčenih 11.400 oseb; število onih pa, ki so bili ubiti brez sodbe, se ceni desetkrat toliko.

2. Brice, iz angleškega glavnega stana orijentne armade, je priobčil, da so izročili Bolgari 30.000 srbskih vjetnikov mučenju in smrti od gladi.

3. V raportu internacionalnega Rdečega križa v Ženevi, čegar zastopniki so posetili Srbijo in Bolgarijo, se poroča v seriji XVI. na strani 11. v avgustu 1917:

»Številne srbske vast smo našli razdejane, požgane in nesrečno prebivalstvo — starčki, žene in otroci — je bilo odvedeno v Bolgarijo. Tam smo našli v vseh taboriščih, ki smo jih posetili, številne srbske internirance obeh spolov in vsake starosti, od osem dnevnega otroka do 90-letne žene, ki je imela še edino tolažbo, da more umrti v krogu dela svoje družine.«

Na strani 62. raporta iste delegacije se pravi, da je našla med vjetniki mnogo duhovnikov, katerih veliko število so znašali hudo trpeči, tudi najpotrebnejše pogrešajoči starčki in za katere je prosila

pri bolgarskem guvernmanu za zboljšanje njihovega položaja, toda li z uspehom ali brez njega, ne ve, ker Bolgarija ves čas vojne ni dovoljevala poštnega prometa z inozemstvom in na vprašanja mednarodnega Rdečega križa niti odgovarjala ni.

Danes moremo ugotoviti, da je umrlo najmanj 80 duhovnikov, všteti nadškofa niškega in skopljanskega, na najžalostnejši način; sploh je bil eden glavnih principov sovražnikov: uničenje duhovništva, učiteljstva, inteligence, višjih uradnikov in finančnih krogov.

4. 40.000 drugih Srbov obojega spola je bilo odpeljanih v Malo Azijo in tam izročeni Turkom — nečuvano početje, proti kateremu je slovenski državni poslanec Hribar najodločnejše protestiral v avstrijskem parlamentu.

Sicer niso dospeli vsi odvedenci na turška tla. Na tisoče jih je bilo ubitih prej.

5. V Jurdukici v južnem delu Srbije je našla »Interaliirana komisija«, ki je potovala po Balkanu v svrhu spoznavanja razmer, tamošnje gorske klance na raznih mestih takorekoč napolnjene z mrličmi. Na tisoče mož, žen in otrok je bilo pri odvažanju v Bolgarijo zvezanih in pomietanih v te klance, ki tvorijo nekako neizmerno srbsko pokopališče.

In kaj so zakrivali ti ubogi ljudje, da se je tako postopalo z njimi? Vsakega Srba in vsako Srbijanko so bolgarski vojaški dostojanstveniki vprašali, hočejo li biti srbski ali bolgarski podaniki; kdor se je dal vpisati za Bolgara, tega so takoj dodelili kakemu bolgarskemu polku in ga odposlali na fronto, kjer se je moral boriti proti svojim bratom. Kdor se ni dal bolgariti, tega so napravili z družino vred neškodljivega; in matere, kojih sinovi so se kakorkoli pregrešili zoper subordinacijo ali so pobegnili, so kratkoma pobrali iz njihovih domov in jih obesili ali pa javno pretepali; 25 udarcev je bila najmanjša mera in teh ne le po hrbtu, ampak tudi po glavi in po sprednjem delu telesa. Razume se, da je večina podlegla ob tem nečuvnem početju.

Na tak način bi se moglo še ugotoviti na stotine najgrozovitejših krvoločnosti; vendar naj zadostujejo te za dokaz, kaj je moral prestati ta 4 $\frac{1}{2}$ milijonski narod, dokler ni bilo uničenih 1.330.925 ljudi, torej cela tretjina vseh prebivalcev. Francija je imela približno enake izgube; njim pa stoji nasproti prebivalcev ne 4 $\frac{1}{2}$, ampak 40 milijonov.

»Jutri popeljem svinjo v mesto. Nazaj pripeljem tri pude (pud=40 funtov) moke in ostanek vrnem onim.«

Marja ni ničesar odgovorila. Kaj naj bi tudi odgovorila? Molče je šla v hlev, gledala žalostno na svinjo, nežno je dregnila z nogo, vzdihnila in šla k sosedom. Na sosedovem dvorišču so se zbralj kmetje s svojimi ženami v mraku na kratek razgovor. Marja jim je razdela svojo boleost; s solznimi očmi je pripovedovala o življenju svoje svinje od prve njene mladosti do današnjega dne. Zelo je hvalila njene dobre lastnosti.

»Boljše svinje ni dobiti! In njena mast... Mast bo gotovo dva prsta debela. In kako plodovita je bila ta dobra žival! Vsako leto najmanj dvanajst pujskov! Pretečeno jesen smo dobili samo za pujske pet rubljev. Gospod Stanovoj (sodni uradnik) je zelo rad imel našo svinjo, tako smo mu...«

In to mastno in plodovito svinjo je peljal Maksim v mesto, da jo proda, da mu ne bo treba iti v soboto k upravnemu uradu in da zamašj lačne »kljunčke« svojim otrokom.

II.

Mesto je bilo oddaljeno od vasj Neplujevke 35 vrst (vrsta = $\frac{1}{8}$ milje). Bila je že

popolna tema, ko je zapazil Maksim pred seboj mesto in dolgo vrsto lučij. Do takrat je Ljil Maksim samo enkrat v mestu, namreč pred petimi leti, ko je spremljal z materjo in očetom svojega mlajšega brata Nikolaja k vojakom. Pri pogledu na tisoče lučij lotila sta se ga sedaj strah in boječnost, srce mu je močno utripalo.

Pri vstopu v razsvetljeno mesto se je čutil Maksim samega in zapuščenega. Ropot ga je omamjal, neprestano lesketanje luči ga je slepilo. Prestrašeno se je oziral na mimo ropotajoče vozove in kočije z razno gospodo. Samo ena misel ga je mučila: da ne stori kaj, kar bi bilo nespodobno ali protipostavno in za kar bi bil mogoče še tepen... Vozil je plaho in počasi, in ko je prišel pod star obok, je pogledal boječe navzgor ter se spoštljivo odkril, češ, morda je tu taka navada. Ko je imel obok za seboj, se je še enkrat ozrl, se zopet pokril in udaril krepkeje po konju nekako vesel, da je ubežal nevarnosti. Toda tudi kobila ni bila vajena tolikih lučij in ropota ter se je bala. Poskakovala je z ene strani ceste na drugo, enkrat se je zapodila v dir, pa zopet prestrašena obstala. Samo Šarik je tekal mirno in brezskrbno za sanmi ter neustrašeno privzdigoval rep.

Maksim se je peljal po par ulicah, začel zopet premišljevat ter se končno ustavil. Njegovi sovaščani, ki so bili pred kratkim v mestu, so mu pravili, kje se naj ustavi. »Pelji se najprej naravnost, potem pri veliki, beli hiši na levo. Ko se boš peljal zopet dve ulici naravnost, kreni še enkrat na levo. Ravno pred seboj boš zagledal rdečo luč, proti tej se pelji!« Toda v temi Maksim ni mogel razločevati hiš in ulice so se mu zdele vse enake.

Sklenil je povprašati mimojdočo damo: »Povej mi, draga mama, kje je tu gostilna, kjer so se naši kmetje ustavili prejšnji teden s teletom?«

»Vprašaj redarja tam na vogalu,« mu je odvrnila dama.

Maksim je šel k redarju.

»Povej mi, dragi prijatelj, kje bi mogel prenočiti s svojo svinjo? Prejšnji teden so bili naši tu s teličkom. Eden ni imel nosu...«

»Kdo si?«

Iz Neplujevke smo... Svinjo smo pripeljal... moramo jo prodati...

»Vozj po tej ulici, obrni potem na levo. Tretja hiša od vogla!«

»Ponjžna hvala. Vaša visokost!« je odgovoril Maksim ter zaveznil proti gostilni.

(Konec prihodnjic.)

Sedaj je vojne konec. Blazno morjenje je prenehalo, morilna slast je usahnila. Ni pa usahnilo še gorje. Gorje, ki ga je prinesla vojna, je tako neizmerno, kakor nebo in tako nepregledno, kakor široko morje.

Tako n e m š k i list! In mi?! — — —

Politične vesti.

Narodno predstavništvo odgojeno. Ministrski svet je zadnji ponedeljek podpisal ukaz, da se naš parlament odgodj za dva meseca.

Kako se bo rešila naša valuta? V finančnem ministrstvu zboruje sedaj komisija, ki naj reši naše valutno vprašanje. Finančni ministar Veljkovič baje zastopa stališče, naj se zadeva reši tako, da dobimo za 4 krome 1 dinar, vendar pa tako, da bo natisnjeno na novem denarju n. pr. na eni strani 1 dinar, na drugi strani pa 4 K, oziroma na eni strani 1 dinarjev, na drugi strani pa 40 K. Kako se bo valutno vprašanje rešilo se danes sicer še ne ve in vse vesti so več ali manj le slepo in prazno ugibanje. Samo eno je gotovo, da demokratska vlada ne bo tega vprašanja končno javno uredila, marveč prepustila rešitev bodočemu parlamentu.

Za ureditev naših mednarodnih zadev se je ustanovil pri ministrskem predsedništvu poseben oddelek, ki bo imel sledeče sekcije: 1. politična sekcija (zveza narodov, naše meje, državljanstvo, zaščita manjšin, omejitve oboroževanja, razoroženje sovražnih dežel, zrakoplovstvo itd.); 2. sekcija za odškodnine; 3. ekonomska sekcija; 4. finančna sekcija.

Naša država pristopi k zvezi narodov. Tako je izjavila naša mirovna delegacija v Parizu.

Nemški kapital v rokah antante. Konzorcij Italijanov in Amerikanov je kupil vse delnice alpske montanske družbe. Ta družba »Alpine Montangesellschaft« je imela na Štajerskem rudnikov za 200 milijonov kron.

Občinske volitve na Hrvaškem. Vlada je razpustila vse občinske zastope ter odredila v najkrajšem času nove volitve. Volilno pravico imajo oni državljani, ki so izpolnili 21. leto. Volilno pravico imajo tudi ženske, ki načelujejo svoji družini ali gospodarstvu, ki vodijo kakšno trgovino, obrt ali ki so nastavljene v jani ali zasebni službi ter dokažejo, da so izvršile 4 razrede srednje ali slične šole. V mestih bodo volitve tajne in proporcionalne, na deželi pa javne, ustmene. Izvoljen je lahko vsak državljan, ki je v občini pristojen ali vsaj 3 leta stanuje v njej. Na deželi so lahko izvoljeni tudi analfabetje.

Novo železnice v Srbiji. Neka angleška družba začne graditi novo železnico Prilep-Kavadar - Gradsko - Špilje - Kočana.

Madžarsko zadoščenje. Za napad na Dol Lendavo nam bodo morali dati Madžari ponižujoče zadoščenje. Ogrska vlada je poslala k našemu vojnemu ministru Hadžiču v Beograd višjega angleškega častnika, da poravna to zadevo. Ogrska vlada je pripravljena, da plača večjo odškodnino našim ranjencem. Vrhutega bodo morali madžarski oddelki, ki so napad izvršili, z razvitimi zastavami defilirati mimo našega vojaštva ter mu izkazati čast. Potem šele dobe Madžari od nas zaprosenih živil.

Italijani oborožujejo Madžare. Nemški listi poročajo, da se preko nemškega ozemlja neprestano vozijo vlaki municije iz Italije na Ogrsko. Lahko si mislimo proti komu so Italijani namenili to orožje.

Rusija izgubi Sibirijo. Admiral Kolčak je sporočil ameriški vladi, da bo prisiljen odstopiti Japonski del Sibirije, da reši pred bolševizmom oni del Rusije, ki dosedaj še ni bil ogrožen.

Naši vojni ujetniki v Italiji trpe najhujše pomanjkanje, mraz in zaničevanje. Sedaj se začneja že druga zima, ki jo morajo prebiti naši ujetniki v šotorih pod milim nebom.

Hrane dobe le toliko, da ne poginejo lakote. Ker laški časopisi divje hujskajo zoper Jugoslovane, napada ljudstvo naše ujetnike dejansko, kjerkoli se prikažejo. Največji reveži pa so bolniki, s katerimi se postopa grše kot z živino. Zdravniki očitno groze bolnikom, da se noben Jugoslovčan ne sme vrniti zdrav v domovino. Ali je res ni moči, da bi rešili naše trpine?

Italijanska vlada in D' Annunzio. Sedaj je brezdvomno dokazano, da obstoji med vlado in D' Annunzijem zveza. Te dni je italijanska vlada zopet poslala na Reko dve torpedovki, ki sta pripeljali D' Annunziju živila in municije.

Trgovski dogovor s Čehoslovaki je bil podpisan dne 16. t. m. Iz Jugoslavije se izvozi na Češko 1 in pol milijona kg klavne živine in ravno toliko prašičev. Iz Češke dobimo za to 3 milijone kg sladkorja do meseca sušca 1920, ako ne bo transportnih težkoč.

Ločitev cerkve od države na Češkem. Naučni ministar Habrman je izjavil, da bo že pred volitvami v narodne skupščino predložil zakonski načrt za ločitev cerkve od države.

Papež zoper češke duhovnike. Papež je poslal češkemu duhovništvu okrožnico, v kateri prepoveduje slovansko bogoslužje in vsako razpravljanje o ženitvi duhovnikov, češ, da je celibat ponos in moč katoliške cerkve.

Baranjo moramo izprazniti. Pariška konferenca je ukazala naši kraljevini, da mora umakniti svoje čete iz Baranje do Drave. Le majhen kot med Donavo in Dravo nam ostane. Na ta način bi bilo Madžarom žrtvovanih nad 120.000 Hrvatov in Srbov. Domače prebivalstvo se noče udati, temveč si je ustanovilo v Pečuhu pripravljalni odbor za obrambo Baranje.

Kaj zahteva Amerika glede Jadrana? Kakor razglša D' Annunzio v reških listih, je zahteval Wilson, naj se proglasj Reka začasno za dobo 5 let za svobodno mesto. Ako se do tega časa Italija in Jugoslavija ne sporazumete o ljudskem glasovanju, postane Reka z okoljico končno javno samostojna država. Dalmacija naj pripade Jugoslaviji, Zader pa dobi avtonomijo. Albanija postane italijanska. K temu izjavlja D' Annunzio, da se ne ukloni ter prosj laško javnost, naj ga podpira z denarjem, blagom in prostovoljci.

Kazen za Bolgarijo je prišla z mirovno pogodbo. Vrhovni svet ji je naložil trde pogoje. Plačati mora 2 in četrtino milijar. frankov vojne odškodnine v zlatu, dasi ima že sedaj 10 milijard vojnega dolga. Vrhutega bo morala Bolgarija povrniti Srbiji vso škodo, ki jo je napravila vojska. Končno bo morala Bolgarija preskrbovati Srbijo in Grško s premogom, ki ji ga doma primanjkuje. Stalne vojske ne bo smela imeti, temveč le določeno število policajev. Davke bo pobirala mednarodna komisija. Vkljub vsemu temu Bolgarji ne obupavajo. S pridnim delom si upajo kmalu opomoči. Kmalu izda vlada zakon o delavni dolžnosti, ki stopi na mesto vojaške dolžnosti. Vsaka oseba moškega kakor ženskega spola od 19. do 45. leta mora biti državlj na razpolago ter mora prevzeti delo, ki mu ga država odkaže.

Kmetijstvo, trgovina in industrija.

20% priznanice, ki smo jih dobili pri nalepljanju jugoslovanskih kron, so se od brezvestnih ljudi porabliale, da se je nesramno hujskalo zoper vlado in tudi zoper državo. Tisti ljudje — poslanci SLS. — ki so svojčas v Beogradu že odobrili, da se za tri krome dobi en dinar, so sedaj zagnali velikanski krik in vjk, ker se je pridržalo 20% biljegovanju predloženega denarja, namesto tega pa izdalo posebno priznanico ali potrdilo. Hujskali so, ti hujskači navzlic temu, da je bilo zakonito določeno, da bo 20% priznanica ravno toliko vredna kot biljegovana

krona. Ko se bo meseca januarja ali februarja zamenjaval denar za krome se bo namreč pri zameni priznanica ravnotako vpoštevala kot papirnata krona. Da ima priznanica veliko vrednost, se vidi že iz tega, da se je že razvila kupčija s 20% priznanicami. Plačujejo se nad vrednostjo. Za 100 K priznanje se nudil že 125 K. Umevno je, da je tako visoka cena ravnotako nesmiselna, ki bi šla izpod 100 K. Kakor čujemo, bo vlada sploh prepovedala prodajanje 20% obveznic. Kdor jih je dobil, le oni jih bo smel svoječasnno zamenjati in sicer pri ravnoistji komisiji in na ravno istem kraju, kjer je dobil pri kolekovanju kron priznanice. Ako bi država mirno gledala, da bi delali krščenj in nekrščenj židje s priznanicami kupčije, bi se prav lahko pri tem godile velike sleparije, ker bi mogli priznanice ponarejati. Da se obvaruje občinstvo škode, bo moral vsakdo predložiti priznanice tamkaj, kjer jih je dobil. Po tem naj se ljudje tudi ravnajo, da ne bodo oškodovani!

Naš kovanj drobšč. Naša vlada je naročila pri tvrdki Berndorf kovanje novce po 50, 20 in 10 par v skupni vrednoti 25 milijonov. Vseh novcev bo za 35 vagonov. Kovanj bodo iz mešanice cinka in bakra, ki se imenuje gama.

Kedaj dobimo d'narje? Zatrjuje se, da se začno krome izmenjavati v dinarje meseca svečana prih. leta.

Samostojna devizna centrala za Slovenijo se osnuje vsled posredovanja predsednika deželne vlade dr. Žerjava. Novi urad bo imel pred vsem nalogo, da reši vrednost krome in da se prepreči zakotno prekupčevanje s tujim denarjem.

Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani se je v par mesecih lepo razvil ter si pridobil splošno zaupanje občinstva.

Jadranska banka se misli stalno naseliti v Zagrebu.

Vrednost krome rase. Odkar so naše krome kolkovane, jim vrednost rase. Dočim so predkolkovanjem v Beogradu zahtevali za 100 dinarjev do 470 kron, je bilo treba koncem prejšnjega tedna plačati samo 375 kron za 100 dinarjev.

Jugoslovani na živinozdravniški visoki šoli v Brnu. V Brnu obiskuje živinozdravniško visoko šolo 70 Jugoslovčanov, med njimi 28 Slovencev. Čehji gredo našim dijakom zelo na roko. Občnega zbora društva naših dijakov »Jugoslovanskega akadem. veterinarskega društva v Brnu« se je udeležilo več profesorjev visoke šole, med njimi tudi rektor. Tudi društvo čeških veterinarjev je posetilo naše visokošolce. Rektor je povabil naše, fante, naj prevzamejo na visoki šoli demonstrantska in asistenska mesta, da jim bo tako dana prilika izobraziti se za bodočo jugoslovansko živinozdravniško visoko šolo. Tudi za prehrano naših akademikov v Brnu je baje še zadosti dobro preskrbljeno. — Vsekako je našemu dijaku češka visoka šola napram nemški, kakor matj napram mačehji.

Postava za hlevski gnoj. Koroški deželnokulturni svet je razpravljaj, kako uvesti postavu, s katero bi se prisililo kmete spravljati gnoj in gnojnico na umen način. V Avstriji je tako pomanjkanje umetnih gnojil, da se mora vsa skrb posvetiti gnojiščem, ako se hoče pridovanje zemeljskih pridelkov dvigniti na staro, predvojno višino. S tem, da se razteka gnojnica po dvoriščih ter da se ne ravna z gnojem tako kot bi bilo treba, gredo vsako leto v izgubo milijoni in milijoni. Nova postava naj bi predpisala, da morajo kmetje do 1. novembra 1922. zgraditi gnojišča tako, da se ne bo uničeval hlevski gnoj in da se ne bo izgubljala gnojnica. Ta postava še ni sprejeta.

Kletarski tečaj. Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi višji vinarški nadzornik B. Skalcky pri državni vzornj kletj v Nov. mestu tekom tekoče zjme več trodnevni kletarskih t'ečaje v. Kdor se misli katerega teh udeležiti, zglasj naj se t a k o j pri državnem

vinarskem nadzorniku v Novem mestu. Ker je številno udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen. — Drž. vin. nadzorstvo za Kranjsko v Novem mestu.

Cene usnju je določila deželna vlada takokole: za kilogramov podplavov 44—84 K, za rjavo zgornje usnje 84—95 K, za črno zgornje usnje 76—87 K, za telečje zgornje pa 117—125 K.

Zvišanje žitnih cen v Avstriji. Za žito, ki ga v Avstriji pri poljedelcih rekvirira »Žitni zavod«, so sedaj povišali cene. Mesto 130 K plačevalo se bo 200 K za 100 kg pšenice, mesto 113 K, za 100 kg ovsa, se bo plačevalo za oves 160 K. Za nerekvirirane deželne pridelke plačuje »Žitni zavod« v iste cene. Za koruzo in proso plačuje 4 K, za ajdo 4 K 50 v, za oves izven kontingenta pa 4 K za 1 kg.

Koliko potrebujejo evropske države žita? Ameriški časopisji priobčujejo uradne podatke o potrebi žita za evropske države. Cela Evropa skupaj je pridelala 200 milijonov centov žita premalo, ostala zemlja pa ga je dala 173 milijonov q nad svojo potrebo. Ako se to odvisno žito prepelje v Evropo, bi bile tukajšnje države za silo preskrbljene z žitom do novine leta 1920. Francija pridelava povprečno 61 milijonov q žita, letos ga je pridelala le 48 milijonov q. Njena potrebščina znaša 90 milijonov q. Uvoziti ga mora torej še 42 milijonov centov. Angleška pridelava 75 milijonov q premalo, Italija pa 28 milijonov q premalo. Belgija potrebuje 17 milijonov centov, pridelava 2 milijona q, Nemčija potrebuje 58, pridelava 25, ima torej premalo 33 milijonov q. Države prejšnje Avstro-Ogrske pridelajo premalo 20 milij. q. Številke iz Rusije in Romunske niso znane, smatra pa se, da bosta ti dve državi izhajali od lastnega pridelka. — Največ žita bo dala Evropi Amerika in sicer Ameriške združene države, ki so imele letos prav dobro letino ter pridelale 250 milijonov q, dočim pridelajo povprečno na leto 215 milij. q. 100 milij. q bodo prav lahko oddale Evropi. V Kanadi pridelajo povprečno 73 milijonov q, letos so dobili le 54 milij. q žita. Indija je dala mesto 97 letos le 76 milij. q. Indija in Kanada bosta mogli dati Evropi okroglo 50 milijonov q žita.

— Iz navedenih številk šele prav lahko spoznamo, kako srečni se smemo šteti, da smo državljani Jugoslavije. Nele, da pridelamo sami zase dovolj, še izvoziti moremo velike množine žita, ki smo ga pridelali nad lastno potrebo. Na tej resnici ne izpremene prav nič neprilike in pomanjkanje, ki lahko za kratek čas nastane v posameznih delih naše države radi prometnih in drugih težkoč.

Vinski davek na Štajerskem, vinogradniki in SLS. Klerikalna stranka neprestano porablja vinski davek na Štajerskem v agitačne namene, da ž njim hujska ljudi. Nevedni ljudje mislijo, da je vse tako kakor pripovedujejo farovški agitatorji in njih časopisje. V resnici pa je stvar čisto drugačna. **Vinski davek je na Štajerskem vpeljal bivši finančni ministar Njncič, prijatelj in zaveznik dr. Korošca.** Dr. Brejc tudi ni ničesar napravil proti krivičnemu davku. Šele Jugoslovanska demokratska stranka je začela boj proti temu davku. Izvojevala ga še ni, ker ni tako lahko greh popraviti kot narediti, ali upanje ima, da ga bo dobro končala. Ako se SLS sploh upa govoriti o vinskem davku, naj pošteno prizna, da so ga zakrivili njeni pristaši in somišljeniki. Najboljše pa je, če o tej stvari molči.

Kakšni prijatelji vinogradnikov in ljudstva so klerikalci! Demokratska vlada je odprla meje za prost izvoz vina, zavedajoč se velikega pomena našega vinogradništva. Radi te odredbe so ostale vinske cene za producenta na takj višini, da se jih lahko imenuje zadovoljive. Kaj pa so sedaj storili klerikalci, da bi oškodovali našega vinograd-

nika? Klerikalna Gospodarska zveza, ki baranta čisto nezakonito z vsemi možnimi stvarmi, kupuje od nečlanov in prodaja nečlanom, je šla v Banat in tamkaj nakupila velikanske množine cenene vina. Pri tem se gre nij pred vsem za dobiček. Če jo bo kdo prijel, bo rekla, da hoče ljudstvu dobro, če uvaja vino, s katerim se zbijajo cene domačemu vinu. Ta izgovor je pa prazen. Vjno, v Banatu namreč, ni prjstno kot naše. Klerikalci uvažajo največ od judov ponarejen fuzel. Kdor ga bo pil, bo zanj res manj plačal, a zato ga bo bolela glava in želodec. Lepi prijatelji ljudstva so ti klerikalci!

Togota bahača. V Vukovaru je neki mesar vsled jeze nad kolkovanjem raztrgal za 30.000 K bankovcev, celo svoje premoženje. Država se ne bo jokala, ako mu sledi še več bedakov.

Nov petrolejski vrelec so razkrili v Lipiku v Slavoniji. Strokovnjaki so izračunili, da bo dajal okrog 4 milijone kubčnih metrov petroleja na leto v čisti vrednosti 8 milijonov dinarjev.

V Švico se ne sme izvažati naša goveja živina. Zaradi boleznj na parkljih je švicarska vlada prepovedala uvoz govedj iz Jugoslavije in Čehoslovaške.

Kanal od Donave do Soluna namerava baje ograditi naša vlada, kakor poročajo francoski časopisji. Kanal bi bil izpeljan po dolini Morave, od Veleša pa po dolini Vardarja. Dolg bi bil 600 km ter bi imel 65 postaj.

Jugoslovani v Valparajzu so osnovali trgovsko delniško društvo z glavnico enega milijona funtov šterlingov za zdržavanje trgovskih zvez med Ameriko in Jugoslavijo.

Amerikani nam ponujajo posojila. Neka skupina ameriških bankirjev je ponudila naši državi 500 milijonov dolarjev posojila. Ker pa stavijo ponudniki pogoj, da bi morali mi za celo posojilo prevzeti blaga v Ameriki, zato se še pogajanja nadaljujejo, ker našiš pooblaščenci zahtevajo, naj se nam del tega posojila izplača v denarju.

Dopisi.

Iz Št. Jakoba ob Savi. Odkar smo pri nas začeli malo samostojno misliti, imata pri nas naš župnik Jemc in profesor Pengov v cerkvi mesto pridig vedno le politične shode. Jemc imenuje naše fante in može, ki so kot vojaki prestali svetovno vojno, mlečneže, dočim je sam ves čas lepo sedel doma na toplem in od stradajočih trpinov pobiral bero in jo vozil cele vozove domov. Malokatera občina je bila med vono tako stjskana kot ravno naša in vse to po zaslugi našega župnika in njegovega zvestega pristaša župana. Ta je vedno »rekviriral«, za uboge in revne naše občine pa ni imel prav nobene skrbi. Niti potrebnega samena jim ni preskrbel, kakor se je to godilo po drugih občinah. Lov se je že dvakrat za nizko ceno nemčurjem podaljšal. Celo občino seveda vodi župnik, ki je tudi občinski odbornik. Preje je bil najbolj vnet pristaš dr. Šusteršiča in čisto njegovega mišljenja. Sedaj se skuša otresti tega privrženstva in trdi, da on ni bil nikoli za vojno, dasi je kolikrat v nemal ljudi za vojno in pozival k molitvi za zmago avstrijskega in habsburškega orožja. To smo si pri nas dobro zapomnili, čeprav nas ima župnik za pozabljive, in misli, da se na to več ne spominjamo. Za župnikom seveda ne sme izostati tukajšnji domačin profesor Pengov. Ta se je izkazal s posebnimi talenti na gospodarskem polju. Ustanovil je svojčas mlekarino v Dragomlju, zeljarno v Šmartnem, valji je jajca, toda vsa ta podjetja je vzel vrag; ž njim pa so šli lepi tisočaki iz žepov naših, le preveč zaupljivih kmetov. Vse to je uspeh Pengovove gospodarske zmožnosti in podjetnosti, katerega seveda cela stvar ni stala niti ficka, temveč nasprotno. Udeležen je bil tudi pri tvrdki Zajec in Horn, ki je vzela žalosten konec, v škofo-

viti zavodih v Št. Vidu je imel kupčijo z vinom. Svoje odjemalce gostilničarje, oziroma njih hčere, ki so bile Marijine device, pa je podučeval, da naj le vodo v vino mešajo, da je vse dobro. To je tisti tičji učenjak, ki je priobčeval v listjih popise raznih živali kot svoja lastna znanstvena dela, podpisana s svojim imenom, pa se mu je dokazalo, da jih je enostavno prepisal in se na ta način bahal s tujimi proizvodi, kakor sraka s pavjim perjem. Taka sta ta dva moža, ki skušata ovirati pri nas napredek, ki skušata na vsak način preprečiti, da bi naši fantje in može samostojno mislili, ker vesta, da je potem njune gloriose konec. Prepričana pa sta lahko, da smo Šentjakobčani že odrasli jerobstvu in si ne pustimo niti od župnika, niti od Pengova predpisavati, kaj naj mislimo in kaj naj volimo.

Iz Marjbor. Marjbersko slov. žensko društvo nam je poslalo še meseca vinotoka sledeči poziv: »V svetovni vojni smo čutile vso gorje našega naroda. Stale smo ob strani našim vrlim boriljetem ter ž njim vztrajale v delu, pomanjkanju in bridkosti vsa štiri leta. Zasijala nam je pač svoboda, srečne smo se čutile in trenutno smo verovale, kar smo želele že desetletja, da bo zatrito tudi slovansko usodepolno zlo, namreč bratomorni boj domačih preprirov. A varale smo se. Spet se začena med namj nesloga, ki nam izpodkopava ugled v tujini, slabj naše notranje sile, zastruplja značaj ljudstva in posurovi njegovo mišljenje. Res je. Stranke so in morajo biti, a tekmujejo nanj med sabo v plodonosnem delu, ne pa v sovnanju in v ostudnih osebnih napadih. Kako peče ta neplodovita borba ženstvo vseh strank brez izjeme, Vam povedati ne moremo, in ni nam mogoče molčati še dalje. Prosimo, da rotimo Vas v imenu Vaše ljubeznj do naroda in mile domovine, da opustite v svojem listu vse osebne in nevredne strankarske napade, ki vzbujajo le medsebojno sovraštvo in vplivajo vsepovsod razdirajoče. Prosimo Vas, naj se povzpnejo naši časniki, četudj namenjeni preprostemu ljudstvu, na tisto staljšče, ki je primerno kulturnemu narodu; sicer smo tujcem v posmeh ter grobokopi lastne prostosti in narodnega ugleda. Oprostite, da tako govorimo. Sili nas k temu naša narodna vest, ki je zatreti ne moremo. Zanašamo se trdno na Vaše plemenito mišljenje in uverjene smo, da boste uvaževali prošnje marjberskega slovenskega ženstva, ki se s tem prvič obrne do javnosti pred vsem do Vas, člslani gg. uredniki. Blagovolite to vlogo natisniti v prihodnji številki svojega cenjega lista.

Za odbor: Marija Majster, predsednica. Ana Majcen, podpredsednica. Ivana Lipold, tajnica. Marija Verli, Marija Čipič, Antonija Štupica, odbornice.

Tedenske vesti.

Občinske volitve. Predsedstvo deželne vlade je že izdalo okrajnim glavarstvom navodila za nove občinske volitve na podlagi splošne in enake volilne pravice. Volitve se bodo vršile po Sloveniji že v začetku prihodnjega leta.

Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani je dobila novega predsednika v osebi dr. Pestotnika.

Preskrbovanje z obuvalom in usnjem prevzame novi urad »Obuvalnica«, ki ga je ustanovila naša nova deželna vlada. »Obuvalnica« dobi vse zaplenjeno usnje in vse tozadevno blago, ki je pod zaporo. Kedaj in kako bo začel novi urad poslovati, se pravočasno razglaši.

Za jugoslovanske prostovoljce v Sloveniji je dobilo naše poverjeništvu za socialno skrb iz Beograda 300 parov čevljev in 100 zimskih odevj. Potrebni upravičenci naj vložijo prošnje potom Društva jugoslovanskih dobrovoljcev v Ljubljani na omenjeno poverjeništvu.

Vodstvo Južne železnice se premesti z Dunaja v Pariz, ker je večina delničarjev Francozov.

Odpust rezervnih častnikov. V najkrajšem času se odpuste vsi rezervni častniki. Milijonarja K. Polaka so izpustili iz prejskovalnega zapora, a založitelj je moral 3 in pol milijona varščine.

Državna posredovalnica za delo, podružnica za Ljubljano in okolico. Delo iščejo: pisarniške moči, knjigovodje, kontoristi (262), trgovski sotrudniki in sotrudnice, potniki (197), dninarji, dninarice, hlapci, dekle, težaki (170), rudarji (134), vajenci razne stroke (125), služkinje, kuharice, sobarice, gospodinje (116), poljski in tovarniški delavci in delavke (109), peki, mlinarji, mesarji (106), suge, vratarji, natakariji, natakarike, slikarji, pleskarji, tesarji, krojači, tapetniki, sedlarji, ključavničarji itd. Delo je na razpolago: gozdnim delavcem (285), hlapcem, deklam, težkom, mizarjem, služkinjam, vajencem razne stroke, pis. močem, pletarjem, tesarjem, ključavničarjem, steklarjem, prodajalkam, kontoristinji, stenografinji, kolarjem, žagarjem itd.

Dr. Šusteršič — veleizdajalec.

Od Črnogorcev spodenj kralj Nikita se je zvezal z Italijani, ki mu naj priborijo nazaj Črno goro in prestol. Italijanske bande so že prispele v celih bataljonih v črnogorsko pristanišče Bar. Črnogorski poslanci so dobili dokaze, da je v teh bandah tudi mnogo Slovencev, ki jih je pridobil bivši kranjski glavar dr. Šusteršič za veleizdajalske namene proti skupni državi, po italijanskih taboriščih. Denar v ta namen je dobil dr. Šusteršič od Habsburžana Karla. Na drugem kraju poročamo, kako strašno trpe naši vojni vjetniki v Italiji, zato je imel dr. Šusteršič lahek posel, da je izstradane in obupane reveže pridobil z denarjem in bogatimi obljubami. Črnogorski poslanci pa so tudi dognali, da je dr. Šusteršič še vedno v zvezi s svojimi starimi pristaši v Sloveniji. To veleizdajalsko gnezdo bo treba razkriti in gade zatreti, sicer smo omadeževani pred celim svetom.

— **Ciril Metodova družba** je pred kratkim razpošlala svojim podružnicam, denarnim zavodom in posameznikom okrožnico, v kateri je na krako pojasneno delo, ki še čaka »Družbo« v bodočnosti. Sedanji dohodki pa so veljko premajhni, da bi CMD. uresničila svoje načrte. Zato kliče »Družba sv. Cirila in Metoda« vsem, ki imajo smisel in voljo delati nesebično za rešitev naših bratov: »Skrbite in pridobivajte gmotnih sredstev, da uresničijo »Družba« svojo zadnjo, a najtežavnejšo nalogo. Vsi na delo!

Zaradi hujskanja proti naši državi je bil »Slovenski Gospodar« skoraj do polovice zaplenjen.

Gliha vkup štrih. »Grazer Tagblatt«, najhujši sovražnik Slovencev, se toplo zavzema za dr. Korošca.

Za dvakrat pet centesimov kravo prodala. Pri Vrhniki se je neka ženska polakomnila cekinov in vt'hotapila čez mejo kravo ter jo prodala Lahom za dva cekina. Ko je prišla domov, so ji ljudje dopovedovali, da za kravo ni dobila cekinov, marveč dva petvinarska novca, ki sta bila popolnoma nova. Ker sta se svetila kakor zlato, je ženska misljila, da sta cekina. Tako se godi vsakomur, ki Italijanom verjame. Slej ali prej je vsado obrnažen, kdor ima z njimi opravka.

Shodi J. D. S. na Štajerskem so se vršili izza tiskarskega štrajka v sledečih krajih: dne 12. oktobra v Mariboru in Ptuj; dne 19. oktobra v Zgor. Polskavi; dne 30. oktobra v Celju; dne 23. novembra v Šoštanj; dne 30. novembra v Konjicah; dne 14. decembra v Slov. Gradcu.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celju je kupila veliko hišo, v kateri je bila kavarna »Merkur« ter preselil svoj urad v njo.

Bivši hotel »Stadt Wien« v Celju (sedaj hotel »de l'Europe«) je kupil slovenski konzorcij.

Umrli je v Mariboru major Drago Pož, zaveden in delaven Jugoslovčan.

Vodstvo mariborskega okrajnega glavarstva je zopet prevzel dr. Lajnšič, ki je bil nekaj časa civilni komisar v Prekmurju.

Nesreča ali zločin. V Spilju so našli mrtvega na progj Steinmetza, ki je imel tam menjalnico. Govorj se, da so ga ameriški izseljenci ubili, oropali in mrtvega vrgli na progo.

Pri tihotapstvu obstreljena. Pri Spiljah jo je hotela neka Marjborčanka zapustivši železnico po cesti udariti čez mejo. Straža jo je pozvala, da naj se ustavi, ona pa je kar naprej dirjala. Nato je straža streljala in je trikrat zadela. Dognano je, da je bila obstreljena in težko ranjena ženska znana tihotapka, katero so stražniki že večkrat zasledovali. Slej ali prej vsakega tihotapca »sreča« najde.

Železnica med Ljutomerom in Središčem ter zveza s Prekmurjem se je baje začela graditi. Obenem se začne graditi most čez Muro na Moti pri Ljutomeru.

Zadnji madžarski vpad v Prekmurje je vodil bivši nadporočnik, slovenski odpadnik Tkalec.

Prva čitalnica v Prekmurju se je ustanovila v Murski Soboti v prostorih bivše madžarske kazine. Za predsednika je izvoljen živinozdravnik g. Javornik.

Šole v Prekmurju še vedno niso otvorene, razun gimnazije v Murski Soboti. Izmed prekmurskega učiteljstva je sprejetih za ljudske šole 40 učiteljev in 15 učiteljic, drugi pridejo še iz Slovenije. Ljudsko šolstvo uredi nadzornik g. Jurko.

Zadnja tolažba koroških Nemcev je ljudsko glasovanje. Zadnje čase pa so v hudih skrbih, ker se je raznesla vest, da se ljudsko glasovanje opusti na pritisk Italijanov, ki se boje glasovanja za Primorsko. Nas pa prav nič ne skrbi ne eno ne drugo, ker je naša stvar pravična, ki mora zmagati.

Državna puškarska šola v Borovljah. Z začetkom prihodnjega meseca se začne na državni puškarski strokovni šoli v Borovljah redni pouk v vseh štirih letnikih. Prijavitelj se je treba osebno s potrebnimi spričevali pri ravnateljstvu ali pa pisмено do 30. t. m. Pogoji za sprejem je izpolnjeno 14. leto, telesna sposobnost in dovršena ljudska šola. Ravnatelj zavoda je inž. dr. Viktor Jeločnik.

Srečno mesto! Glasom mirovne pogodbe dobi naša država tudi mesto Senta, kamor se je zadnje čase priselilo iz Pešte okrog 6000 Židov, ki so sami verižniki in špekulantje. Tam se utihotaplja na stotine vagonov blaga. Posledica temu je, da je v mestu za 10 milijonov nežigosanih bankovcev.

Otvoritev slovenskih šol v Trstu. Dne 11. t. m. so v Trstu zopet otvorili slovenske ljudske šole družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Vpisalo se je nad 1200 otrok, tako da bo ogromno šolsko poslopje premajhno.

Jugoslavija dobi vojno odškodnino. Pravzaprav le Srbiji je priznal vrhovni svet vojno odškodnino, baje celih 6 milijard. Na račun tega posodi antanta naši državi 3 milijarde frankov. To bo naši valuti mnogo pomagalo. Za uspeh gre zasluga regentu Aleksandru, ki je osebno posredoval v Parizu.

Naša država dobi tudi del vojne mornarice bivše Avstro-Ogrske. To bo gotovo število topovskih in stražnih ladij, ki jih bomo imeli na Donavi.

Italijanska nadloga na Notranjskem. Naši Notranjci hudo trpijo pred izstradanimi italijanskimi vojaki. Ruski vjetniki so dosti gladovali, a se niso nikjer lotili tuje lastnine, dočim so italijanski vojaki pokradli povsod s polja še nezrel krompir, zelje, repo in drugo zelenjavo, z drevja pa nezrelo sadje. Sedaj pozimi streljajo divjačino ter pokončujejo ribe in rake s strelivom.

Kako gospodarijo Italijani v Dalmaciji. Trgovci iz Italije so pokupili po Dalmaciji s pomočjo svoje vojaške oblasti žito in živino ter vse izvozili v Italijo. Kdor se je branil prodati, so ga vojaške oblasti k silile. Na ta način so iz revne dežele, ki sama ne premore dovolj žita in živine, izvozili že do oktobra 3000 konj, 2000 govedi, 10.000 ovac, 300 vagonov pšenice in koruze, 20 vagonov volne in 50 vagonov surovih kož.

Raznoterosti.

* **Tobačni izdelki v Avstriji.** Tudi v Avstriji so sedaj neznansko povišali cene tobačnim izdelkom. Po časopisu in na shodih se strašno napada tobačna režija in povdarja se, da je najhujše to, da se pod imenom »tobak« ljudem sploh tobaka ne prodaja. Cigare, cigarete in vse druge vrste tobaka izdelujejo avstrijske tobačne tovarne večinoma le iz drevesnega listja in iz hmelja. Zlasti tobak, ki ga pošiljajo na kmete, pravijo, da je tak, da bi se ga smelo rabiti le za gnojilo. Občinstvo zahteva za tobak le tobak. Ker tobak v Avstriji ne raste, bodo gospodje Nemci bržčas še precej let kadili in žvečili mesto tobaka listje.

* **15 ur živa v rakvi.** V bližini Berlina je videl neki šofer pod drevesom ležati mlado žensko, ki je izgledala kakor mrtva, vendar pa je še dihala. Nato so jo odpeljali k zdravniku dr. Wagnerju. Ta je dognal, da je ženska med tem umrla in da se je zastrupila z morfiijem. Odredil je, da jo odnesejo v mrtvašnico v Halensee. Še isti večer so jo tja odnesli in položili v rakev. Ko so drugi dan rakev odprli, da bi policijsko ogledali mrtveca, so opazili, da »mrtvec« še — diha. Poklicali so zopet dr. Wagnerja, ki je bil umevno ves presenečen. Posrečilo se mu je nato žensko spraviti do zavesti. Odpeljali so jo v bolnico in poročala se, da bo ozdravela. Pri ogledu se je dognalo pri ženski na vratu znake, da se je na njej poskusil zločinski umor. — Čudna je ta stvar! Slučaj kaže, da je tudi še dandanes mogoče pokopati žive ljudi.

* **Slabi časi za profesorje.** Na Dunaju so imeli pred kratkim srednješolski profesorji veliko zborovanje, na katerem so tožili čez svoj žalostni stan, ki je po njihovem mnenju eden najbolj slabo plačanih. Glavni govornik je dokazoval, da ima srednješolski profesor šele po 14 letih toliko plače kot človek, ki prižiga luči. Profesor mora služiti 38 let, ako hoče, da zasluži toliko kot delavec, ki snazi kanale. Delavec, ki dela v tovarni za izdelovanje čevljske paste, ima tako plačilo kot profesor po 4 službenih letih, služabnik, ki vrti kinematograf, pa ima večjo plačo kot profesor, če bi služil 66 let. Profesor se je moral truditi na srednji in visoki šoli ter položiti več izpitov. Službo je dobil star že nad 24 let. Gorej imenovani delavci lahko služijo kruh že od otročjih let naprej. — Videti je, da je vsekako boljše biti danes delavec nego profesor.

* **Papež za nemške vojne ujetnike.** Papež se je obrnil na francosko vlado z nujno in gorečo prošnjo, da se do Božiča izpusti Nemce iz francoskega vojnega ujetništva. Lepo je to, le čudno je, da se sveti oče zanima le za Nemce. Naša vlada in naši poslanci so že nešteto krat zahtevali, da pošlje Italija domov jugoslovanske ujetnike, a vse za stonj. Le posamezniki prihajajo, ostaja jih pa na Laškem še okoli 80.000. Kako hvaležno delo bi opravil papež, ko bi opozoril italijansko vlado, ki se nahaja v njegovi najbližnji bližini, tudi na strašno stanje jugoslovanskih vojnih ujetnikov, ki so izpostavljeni v Italiji strašnim mukam in groznemu pomanjkanju. Ali so nemški protestantje pri papežu boljše zapisani kot jugoslovanski katoliki? Po dejanjih sodeč čisto gotovo!

Politične.

* **Človeško meso jedli.** Nič nenavadnega ni, da iščejo po večjih mestih reveži po prostorih, kjer se odkladajo smeti, razne odpadke, kakor kosti, cunje in druge malenkosti. Na Dunaju je pred kratkim brskala po takem metišču delavska gospodinja Julija Steiner ter iskala odpadke premoga. Pri tem pa je zagledala pod nekim večjim kamnom kos mesa, ki se ji je zdel, da je od mladega prešiča. Tudi njena sosedja je našla tamkaj par kosov mesa. Meso so vzeli ženski domov vseleč se, da sta prišle do njega. Steinerjeva ga je imela trikrat za kosilo in večerjo. Skuhala ga je kot obaro s paradizniki, nekaj ga je pa tudi spekla kot pečenko. Njen mož je povzli jed, ne da bi se mu upirala. Nato se je na policijsko ugotovilo, da je bilo meso od šletne šolarice Marije Kramm, ki je pred kratkim izginila. Sumi se, da jo je odvedel pohotnež, ki jo je umoril, razsekjal ter skril na prostoru za odkladanje smeti. — Strašen je ta dogodek, nele zato, ker je človek jedel človeško meso, marveč zlasti radi tega, ker

se vidi v kakšnem pomanjkanju žive na Dunaju ljudje. Ne da bi se veliko premišljali uživajo meso, ki ga slučajno najdejo v — kupu smeti. Lakota in pomanjkanje mora biti res strašno, ako človek grabi po hrani, ki bi jo najbrž še pes ne povohal in katero bi zaužile k večjem še hijene.

* Mrzlo podnebje in rast živali. Po opazovanjih nemškega naravoslovca Bergmanna žive v mrzlem podnebju večje živali, kjer rabijo večje telesne površine za oddajanje telesne toplote, živali v gorkih krajih pa ne rabijo toliko toplote, zato je tudi njih telesna rast manjša. Celo živali iste vrste so v mrzlih krajih telesno večje kot v gorkih krajih. Kot primer vam lahko služi gavran, ki se nahaja po vsi zemlji. V severnih krajih je gavran mnogo večji kot v zmernem podnebju. Pravi velikani pa je na visokih planinah mrzlega Tibeta. Že gavran v gorkejših krajih Ogrske je mnogo manjši kot oni v Alpah. Največji gavrani se pa nahajajo v severnem delu severne Amerike. Isto se opaža tudi pri različnih sesalcih. Tako je tudi iltis v severni Švediji znatno večji kot oni v Španiji. Mravljinček v mrzlejši Tormani je večji kot v gorkejši Novi Gvineji. Isto se opaža tudi pri srni, kozi itd. Tudi pri ljudeh so severni prebivalci večji in močnejši kot oni iz južnih krajev. Prebivalci najmrzlejših delov južne Amerike so največji ljudje sploh.

Izhaja vsak petek.

Varočnina za tekoče leto 12 K, za pol leta 6 K

Posamezna številka 50 vinarjev.

Inserati po dogovoru.

Uredništvo in upravljanje:

Sodna ulica št. 6, pritrilje desno.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Lepa bogata zaloga posebno krasnih briljantov po primernih cenah za vsako darilo, kakor za **birmance, neveste, krste, godove itd., velika izbira.**

Naznanja slav. občinstvu, da se ceniki letos ne razpošiljajo, ker ni blaga po vzorcih.

Vijudno vabi in se priporoča

Tvrdba F. Čuden

Prošernova ulica 1 v Ljubljani.

Priporočamo edino tovarniško zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

ter njih posameznih delov.

Istotam se dobe potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago (blago za obleke).

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

za vodo, desno.

Drogerija!

Fotomanufaktura!

J. C. Kotar
Ljubljana
Wolfova ulica 3.

Izvrstne
poljedelske stroje
in
vsakovrstno železnino
priporoča tvrdka
Franc Stupica
Ljubljana
Marije Terezije cesta št. 1.

Primešaj „Mastin“ krmi.

Če živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žretja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajca, mleko. To se doseže, ako primešamo krmi enkrat na teden pest praška Mastina. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmilo, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoč gospodarjev hvallijo Mastin, ko ga enkrat polizkusijo, ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastina zadostuje za 6 mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja sme Mastin prodajati vsak trgovec in konzumna društva. Ako se pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem naj se naroči po poštni dopisnici v izdelovalnici Mastina, to je

lekarnar Trnkoczy v Ljubljani

5 zavojev (paketov) Mastina za 27.50 K poštine prosto na dom. Od tam se pošlje Mastin s prvo pošto na vse krale sveta

A. Drufovka
manufaktura
na debelo.
: Ljubljana :
pri Balkanu.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.

Špecialno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vojne zgradbe

v Ljubljani, Hilšerjeva ulica 7

izvršuje strokovno:

naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.

Prezema v strokovno izvišitev vse načrte stavbeno-inženirske stroke. — Tehnična mnenje. — Zastopstvo strank v te nižjih zadevah.

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z o. z.

v Ljubljani, Marijin trg 8, Wolfova ulica 1

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po

4%

čistih brez odbitka.

Inkaso faktur in trgovske informacije.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. —

Daje posojila na vknjižbo, poroštvo vrednostne papirje, in na blago ležeče v javnih skladiščih.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 20,000.000.—
Rezervni fond . . . K 8,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.
Borzna naročila.

➔ Promese ➔
k vsakemu žrebanju.

➔ Posojila ➔
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
avstrijske državne
loterije.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

➔ Sprejema vloge vsak delavnik. ➔

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Delniška glavica: K 30,000.000.

Jadranska banka Podružnica Ljubljana.

Rezerve: okrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzojavni naslov:

➔ JADRANSKA. ➔

Telefon št. 257.